

Asia: VN/7272/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne 1 §:ään – Soveltamisala Era kommentarer om 1 § – Tillämpningsområde

Taaleri Energia kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa yllä olevasta aiheesta ("luonnos"). Lausunto on jaettu lausuntopyynnön mukaisten alaotsikoiden alle.

Lain ja pykälän perustelujen mukaan käytöstä poistettuna pidettäisiin voimalaa, joka on ollut poissa tuotannollisesta toiminnasta yli yhden vuoden ajan. Lausunnoilla olevan lain mukaan tällainen voimala tulisi purkaa. Pidämme aikaa lähtökohtaisesti lyhyenä. On perusteltua, että vuoden ajasta on mahdollisuus poiketa tilanteissa, joissa lähtökohtaisesti tuulivoimalan käyttöä on tarkoitus jatkaa.

Mahdollisuus poiketa yhden vuoden määräajasta tulisi kirjata suoraan lain säännökseen eikä jättää pelkästään säännöskohtaisiin perusteluihin.

Luonnoksessa todetaan, että käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamista ja purkamisessa noudatettavaa menettelyä koskevia säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin voimaloihin niiden rakentamisajankohdasta riippumatta, kun taas purkuvakuutta ja kunnan toissijaista purkamisvelvollisuutta koskevia säännöksiä sovellettaisiin vain voimaloihin, joita koskevaa rakentamislupaa haettaisiin aikaisintaan vuonna 2028.

Taaleri Energia pitää tärkeänä, ettei jo aiemmin rakennettuihin voimaloihin kohdistu takautuvasti uusia purkamisen laajuutta koskevia velvoitteita tai velvollisuutta ryhtyä jälkikäteisiin toimenpiteisiin.

Nykykäytännön mukaisesti tapana on ollut purkaa käytöstä poistetut tuulivoimalat ja vanhojen voimaloiden maanpäälliset osat. Luonnoksessa esitetty velvoite purkaa tuulivoimala ja sen perustukset kokonaan kohdistuisivat myös vuosikautia aiemmin rakennettuihin tuotantolaitoksiin, vaikka tällaista velvoitetta ei niiden rakentamisajankohtana ole ollut lainsäädännössä. Vanhojen tuulivoimaloiden purkuvelvoitteen ulottaminen maanpäällisiä osia laajemmalle voi aiheuttaa vaikeita taloudellisia haasteita tuulipuistoyhtiölle. Perustusten ja nostokentän purkamisvaatimuksen ulottaminen jo rakennettuihin voimaloihin on takautuvaa lainsäädäntöä, mikä heikentää investointiympäristöä. Lisäksi ympäristönäkökohtien perusteella muun kuin maanpäällisten osien purkamista voidaan hyvin harvoin pitää perusteltuna.

Kommenttinne 2–3 §:ään – Purkamisvelvollisuus ja purkamisen laajuus eräissä tilanteissa
Era kommentarer om 2–3 § – Nedmonteringskyldighet och nedmonteringens omfattning i vissa situationer

PURKUVELVOLLISUUDEN LAAJUUS

Luonnoksessa ehdotetaan, että purkamisvelvollisuus koskisi voimalan maanpäällisiä osia, voimalan perustuksia sekä voimalaa ympäröivän pystytys- ja huoltokentän rakenteita, millä tavoitellaan puretun voimalan sijaintipaikan palauttamista voimalan rakentamista edeltäneeseen tilaan. Kyse olisi merkittävästä laajennuksesta muuhun teollisuusrakentamiseen sovellettaviin purkamiskäytäntöihin verrattuna, sillä muilla teollisuuden aloilla purkamisvelvollisuudesta ei lähtökohtaisesti ole säädetty. Tyypillisesti Suomessa rakennusten ja rakennelmien perustukset jätetään paikalleen. Sääntely kohtelisi tuulivoimaa siten eri tavalla kuin muuta teollisuusrakentamista. Tätä kohtelua ei perustella luonnoksessa millään tavalla. Ehdotus tuulivoimalan koko perustuksen purkamisesta on ylimitoitettu ja epätarkoituksenmukainen.

Suomen Ympäristökeskuksen selvityksen mukaan perustusten paikoilleen jättäminen ja maisemointi aiheuttavat yleisesti ottaen vähemmän välittömiä ympäristövaikutuksia, edellyttäen, että maisemointi tehdään asianmukaisesti kuten maassamme on ollut käytäntönä. Perustusten purkamisen ympäristövaikutukset ovat erittäin suuret, sillä voimalan lähiympäristön ekosysteemi on voimalan käyttöänsä aikana ehtinyt jo vakiintua. Pidämme ylimitoitettuna myös vaatimusta pystytys- ja huoltokentän purkamisesta. Nostokenttä on verrattavissa metsäautotierakentamiseen, eikä sen purkaminen ole perusteltua.

Tähän perustuen Taaleri Energian mielipide on, että maatuulivoimaloiden purkamisen lähtökohtana tulisi olla maanpäällisten osien purkaminen ja perustusten maisemointi.

VAKUUDEN ASETTAMINEN JA PURKULUPA

Purkamisen laajuutta eräissä tilanteissa -pykälän kohdalla korostuu mahdollisuus määrätä purkamisluvassa toteutettavan purkamisen laajuus. Taaleri Energia korostaa, että maatuulivoimaloiden purkamisen lähtökohtana kuuluu olla ainoastaan maanpäällisten osien purkamisen eli osittainen purku.

Pidämme haastavana sitä, että purkuvakuus esitetään asetettavaksi voimalan elinkaaren alussa ja purkamisen laajuus määritettäisiin vasta voimalan tultua elinkaarensa päähän. Tämä johtaa vakuuksien ylimitoittamiseen, sillä pääsääntöisesti ympäristönäkökohtien vuoksi tulee olemaan perusteltua jättää voimaloiden perustukset purkamatta.

Myös voimaloiden omistajalla tulee olla selvillä purkamisen laajuus jo voimaloiden rakentamisvaiheessa. Voimaloiden omistaja kuitenkin lähtökohtaisesti maksaa myös purkamisen voimaloiden tultua elinkaarensa päähän.

Purkamisvelvollisuuden ja purkamisen laajuutta koskevan sääntelyn tulisi ohjata ennakoitavaan ja ympäristövaikutukset huomioivaan lopputulokseen. Tuulivoimalan maanpäällisten rakenteiden purkamisessa hyödynnettävien materiaalien (mm. teräs) jälleenmyyntiarvo kattaa tyypillisesti merkittävän osan purkukustannuksista, mikä tukee purkamisen toteutettavuutta myös poikkeustilanteissa. Sen sijaan perustusten ja nostokenttien purkamista koskeva lähtökohta aiheuttaa toteutuessaan uuden ylimääräisen kustannuksen. Se luo hankkeille uutta ennakoimatonta kustannus- ja riskiulottuvuutta, mikä heikentää niiden rahoitettavuutta ja viime kädessä nostaa tuotantokustannuksia.

Kommenttine 4–6 §:ään – Vakuutta koskevat säännökset **Era kommentarer om 4–6 § – Bestämmelser om säkerheten**

Luonnoksen mukaan purkuvakuus tulee asettaa jo ennen rakennustöiden aloittamista. Pidämme näin asetettavaa vakuutta ylimitoitettuna.

Purkuvakuutta koskevassa sääntelyssä tulisi säilyttää hankkeiden rahoitettavuuden turvaava jousto: vakuuden tulee olla mahdollista kerryttää ja asettaa asteittain (erissä) elinkaaren aikana huomioiden tuulivoimalan jäljellä oleva käyttöarvo, eikä siten, että koko vakuus sitoo rahoitusta jo investointivaiheessa.

Purkuvakuuden suuruuteen vaikuttaa lisäksi vaatimus purkamisen laajuudesta. Myös tässä kohtaa olisi viisasta hyödyntää pääsääntönä maanpäällisten osien purkua, jossa purkukustannuksia on mahdollisuus kattaa suurilta osin tuulivoimalan kierrätysmateriaaleista saatavilla tuloilla. Samalla se vähentäisi kunnan taloudellista riskiä niiden viimekätisestä velvollisuudesta purkaa tuulivoimala, jos kunta poikkeussyystä joutuisi vastaamaan tuulivoimalan purkamisesta.

Kommenttinne 7 §:ään – Purkamisesta määrääminen

Era kommentarer om 7 § – Föreläggande om nedmontering

Luonnoksen 7 §:ää tulisi täsmentää siten, että purkamisesta määrättäessä voidaan ottaa huomioon 3 §:ssä säädetty poikkeamismahdollisuudet. Nykyisessä muodossaan 7 § vaikuttaa edellyttävän purkamismääräyksessä aina myös sijaintipaikan palauttamista voimalan rakentamista edeltäneeseen tilaan, vaikka 3 § mahdollistaa tietyin edellytyksin poikkeamisen tästä ympäristöperusteista tai alueen jatkokäytöstä johtuvasta syytä maanomistajan suostumuksella. Lain sisäisen johdonmukaisuuden ja oikeusvarmuuden varmistamiseksi 7 §:n 1 momenttia tulisi siis muuttaa.

Kommenttinne 8 §:ään – Voimalan omistajan konkurssi

Era kommentarer om 8 § – Kraftverksägarens konkurs

-

Kommenttinne 9 §:ään – Viranomaistehtävästä kunnalle suoritettava maksu

Era kommentarer om 9 § – Avgift som betalas till kommunen för myndighetsavgifter

On perusteltua, että lisäys kunnan hallinnollisiin tehtäviin esim. purkuvakuuden myötä huomioidaan pienellä maksulla. Maksun tulee perustua todelliseen valvonta- ja hallinnointityöhön ja olla siten kohtuullisella tasolla, ettei maksusta synny investointia kielteisesti rasittava lisämaksu. Huomioitavaa kuitenkin on, että yleisenä käytäntönä kunta ei maksa laadittavia tuulivoimaosayleiskaavojen kustannuksia, ja myös rakentamisluvat kerryttävät kunnan kassaa. Perusteltua on laatia valtakunnallisesti yhtenäiset maksuperusteet, etteivät maksukäytännöt eriydy hallitsemattomasti toisistaan.

Kommenttinne 10 §:ään – Viittaus rikoslakiin

Era kommentarer om 10 § – Hänvisning till strafflagen

-

Kommenttinne 11 §:ään – Voimaantulo

Era kommentarer om 11 § – Ikraftträdande

-

Kommenttinne 56 b §:ään – Maatuulivoimalan purkamislupa

Era kommentarer om 56 b § – Rivningslov för landbaserade vindkraftverk

Purkamisluvan yhteydessä toteutettavan ympäristövaikutuksia koskevan selvityksen sisällön tulee olla suhteutettu rajalliseksi selvitykseksi, ettei purkuhankkeeseen synny raskasta ympäristövaikutusten arvioinnin tyyppistä menettelyä.

Toimivampana ja ennakoitavampana sääntelynä tarve perustusten purulle olisikin määriteltävä jo rakennuslupavaiheessa, ja sille tulisi esittää erityinen vahva peruste. Kun perustusta ei pureta, ympäristövaikutuksia koskevaa selvitystä ei tulisi vaatia.

Kommenttinne koskien muita rakentamislain muutettavaksi ehdotettavia pykäläitä
Era kommentarer om övriga paragrafer som föreslås bli ändrade i bygglagen

-

Kommenttinne koskien maatuulivoimalan rakentamista koskevaan lupahakemukseen liitettävää selvitystä voimalan purkamisen kustannuksista

Era kommentarer om den utredning av kostnaderna för nedmontering av ett landbaserat vindkraftverk som fogas till ansökan om tillstånd att bygga ett landbaserat vindkraftverk

-

Kommenttinne vaikutusten arviointiin

Era kommentarer om bedömningen av konsekvenserna

-

Muut kommenttinne hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännöskohtaiset perustelut)

Övriga kommentarer om den allmänna motiveringen till utkastet till regeringsproposition (kapitlen 1–12, med undantag av kapitel 4.2 Huvudsakliga konsekvenser och 7 Specialmotivering)

-

Yleiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Allmänna kommentarer om utkastet till regeringsproposition

Taaleri Energia kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta.

Luonnos ei ole kaikilta osin tasapainoinen. Perustusten sekä nosto- ja huoltokenttien purkamista koskeva vaatimus asettaa tuulivoimarakentamisen epätasa-arvoiseen asemaan suhteessa muuhun rakentamiseen, jossa vastaavanlaista velvoitetta ei ole. Lisääntyvät kustannukset varsinkin purkamiskustannusten ja purkuvakuuden kautta haittaavat tuulivoimainvestointien toteutumista.

Epätasa-arvoinen kohtelu ja takautuva velvoite purkaa perustukset erityisesti myös olemassa olevista tuulivoimaloista on kohtuuton vaatimus sekä taloudellisesti että ympäristön kannalta. Lisäksi lakiluonnoksen suhdetta olemassa oleviin maanvuokrasopimuksiin olisi syytä selkeyttää, jotta jo tehtyjä sopimuksia ja niissä sovittua vastuunjakoa ei sivuuteta lainsäädännöllä.

Kokonaisuutena luonnos lisää kuntien hallinnollista työkuormaa valtavasti. Purkuvakuuden arviointi, vakuuden seuranta, purkamislupa-asiat, voimaloiden omistajanvaihdokset ja reagointi muihin muutoksiin vaativat kaikki kunnalta paljon resursseja. Taaleri Energia ehdottaa, että vakuus- ja purkamislupa-asiat keskitetään yhdelle toimijalle jolla on riittävät resurssit ja osaaminen niiden hoitamiseen sen sijaan, että toiminta hajautettaisiin kaikkiin kuntiin.

Nykymuodossaan luonnos on laadittu siten, että voimalan omistaja ja viime kädessä kunta vastaa kokonaisuudessaan purkukustannuksista. Lainsäädännön tehtävänä ei tulisi kuitenkaan olla liiketoimintaan liittyvien riskien poistaminen kaikkien muiden osapuolten osalta. Lainsäädännöllä ei myöskään tulisi luoda uutta epävarmuutta tai uhkatekijöitä investointien toteutumiselle, kun kyse on Suomen kasvua ja kilpailukykyä tukevista puhtaan siirtymän toimista joiden tavoitteena on energiaomavaraisuus ja kilpailukykyinen sähkön hinta.

Ahti Atte
Taaleri Energia Oy - Erkki Kunnari, Johtaja, Uusiutuvan Energian
hankekehitys